

GYERMEKVÉDELEM ÉS GYÓGYPEDAGÓGIA

Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és
Dokumentációs Központ

KOCSIS GABRIELLA GYÓGYPEDAGÓGUS
2015. október

ko.ga67@freemail.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

***Minden gyermeknek joga van az
örömteli iskolás évekhez,
függetlenül társadalmi helyzetétől,
adottságaitól és képességeitől.***

A köznevelés kiemelt feladata

- a gyermekek, tanulók **speciális igényeinek** figyelembevétele
- **egyéni képességeikhez igazodó,** legeredményesebb fejlődésük elősegítése
- a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

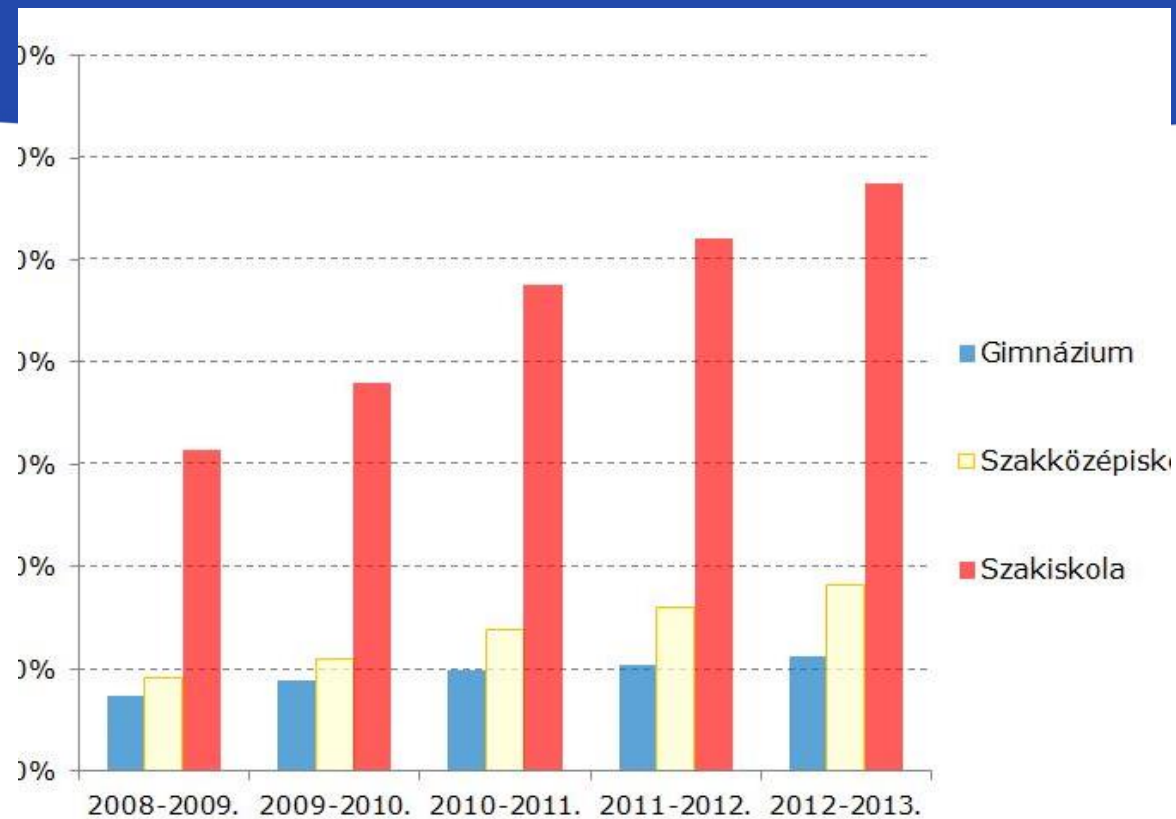
4. kompetencia: A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség – né. 0-1-2-3

4.1	Munkájában a nevelést és az oktatást egységben szemléli és kezeli.
4.2	A tanulói személyiség(ek) sajátosságait megfelelő módszerekkel, sokoldalúan tárja fel.
4.3	A tanuló(k) személyiségét nem statikusan, hanem fejlődésében szemléli.
4.4	A tanuló(k) teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására törekszik.
4.5	Felismeri a tanulók tanulási vagy személyiségfejlődési nehézségeit, és képes számukra segítséget nyújtani vagy más szakembertől segítséget kérni.
4.6	<u>Különleges bánásmódot igénylő tanuló vagy tanulócsoport számára hosszabb távú fejlesztési terveket dolgoz ki, és ezeket hatékonyan meg is valósítja.</u>
4.7	Csoportos tanítás esetén is figyel az egyéni szükségletekre és a tanulók egyéni igényeinek megfelelő stratégiák alkalmazására.
4.8	A tanuló hibáit, tévesztéseit, mint a tanulási folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.
4.9	Az általános pedagógiai célrendszert és az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat egységben kezeli.
4.10	Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósítását.

- „A szociális körülmények romlása a tanulási teljesítmény csökkenését idézi elő, ami a szakiskolákban már oly mérvű, hogy minden második tanuló funkcionális analfabétának tekinthető” (Tóth, 2010).
- Az átlagosnál jobb szociális, kulturális és gazdasági háttérű tanulókkal rendelkező oktatási rendszerek jobban teljesítenek a mérés során (2012. évi PISA-vizsgálat eredményei alapján).

(**Tóth Péter** habilitált egyetemi docens, az Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központjának főigazgatója)

http://opuseteducatio.hu/?page_id=387

Az **SNI tanulók részaránya** az adott iskolatípusokon belül

Forrás: Oktatási évkönyv, 2013

Különleges bánásmódot igénylő gyermek,
tanuló:

- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

SNI

- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló

BTM

- kiemelten **tehetséges** gyermek, tanuló

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló továbbá:

a gyermekek védelméről és a gyámügyi
igazgatásról szóló törvény szerint a
**hátrányos és halmozottan hátrányos
helyzetű** gyermek, tanuló

Ez önmagában nem elég a különleges bánásmódhoz!

- **A nemzeti köznevelésről** szóló 2011. évi CXCV. törvény
- **A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről** szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet
– (8/2014., 45/2014. EMMI rendeletben módosítva)
- **A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról** szóló 1997. évi XXXI. törvény
- **A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól** szóló 2004. évi CXLI. törvény

- A 0-24 éves korú gyermekek/tanulók gyermekvédelmi és iskolai státuszát meghatározó törvényi besorolások tanulási- és viselkedészavarok esetén
- **Köznevelési Törvény:**
 - Különleges bánásmód
 - Sajátos Nevelési Igény (SNI)
 - Beilleszkedési-tanulási- és magatartási nehézség esetén (BTM)
 - Tehetséges gyermekek
- **Gyermekevédelmi Törvény:**
 - Különleges szükséglet (kivétel a 0-3 éves korú)
 - Speciális szükséglet

A GYERMEKVEDELMI SZAKELLÁTÁSBAN GONDOZOTTAK SZÁMA

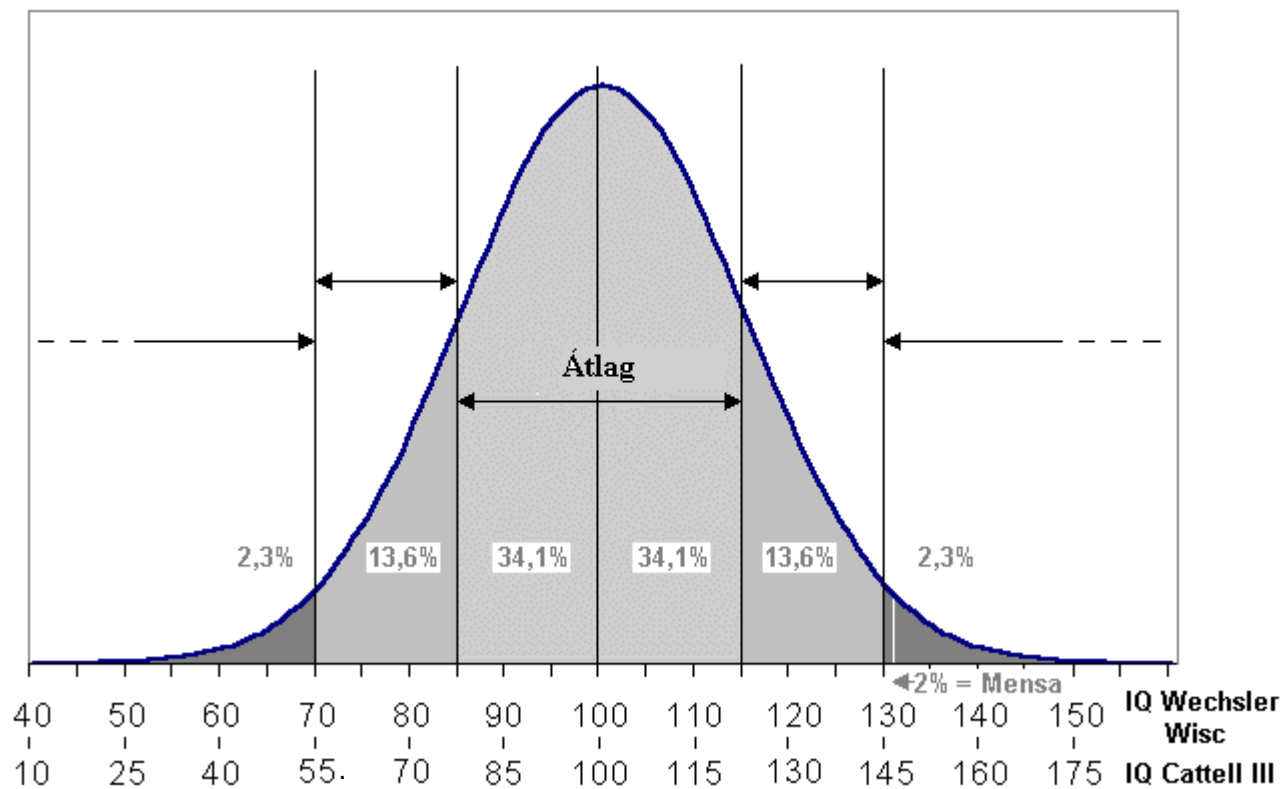
- Összes gyermek **18.464 fő**
- Átlagos szükségletű 11.319 fő
- Különleges szükségletű (0-3 éves) 1503 fő
- Különleges szükségletű - fogyatékos és tartós beteg **4919 fő**
- Speciális szükségletű **723 fő**

(2012. december 31-ei állapot szerint, forrás: OSAP)

Képességek megoszlása

SNI

tehetség

- **Örömforrás, velünk született ösztön**
- Motiváció - **sikerélmény** – teljesítmény
- A világ felfedezése, kíváncsiság
- A család és az intézmények: **biztonságot, megértést, elfogadást és segítséget** nyújtó érzelmi közeg 😊
- Az iskolai és a családi elvárások is igazodjanak a gyerek képességeihez

Az idegrendszer érettsége, szervezettsége - iskolaérettség

- Azonos életkorú gyerekeknél
(iskolakezdés!) hatalmas eltérések

+,- 2.5 év = 5 (mentális) év lehet a különbség

- Tehetséggondozás
- Fejlesztés, felzárkóztatás
 - IQ-tól független

- Célcsoport
 - a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek: **BTM – pedagógiai szakszolgálatok** (nevelési tanácsadók)
 - » Tankerületi illetékesség
 - Az első „lépcső” a vizsgálati eljárás során, a tanulási-magatartási nehézségek (nem fogyatékoság) esetén.*
 - a sajátos nevelési igényűek (értelmi-, érzékszervi-, testi- fogyatékoság, „diszes” azaz pszichés fejlődési zavarok, ADHD, autizmus): **SNI – szakértői bizottságok**
 - » Megyei/fővárosi, országos illetékesség

- tankerületi szakértői bizottságok
járásonként/kerületenként (**volt nevelési tanácsadók**) - BTM
- megyei (fővárosi) szakértői bizottságok
(volt TKVSZRB) - SNI
- országos illetékességű szakértői bizottságok
(mozgás-, érzékszervi- és beszéd fogyatékoság) - SNI

- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat –szakmai irányító
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VIII. Kerületi
Tagintézménye – a feladat elvégzője**
- Klebersberg Intézményfenntartó Központ –munkáltató
- KLIK Budapest VIII. Tankerület – KLIK Főváros (?)
- JK (Józsefvárosi Iskolaellátó Központ)– a működési
feltételeket biztosítja
- MÁK

A SZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT INDÍTHATÓ:

- hivatalból, hatósági megkeresésre
- óvodai, iskolai javaslatra
- szülői kérelemre, illetve a szülő/gondviselő egyetértésével

Kezdeményezheti:

- a nevelési-oktatási intézmény
- gyámhatóság, gyermekjóléti szolgálat, bölcsőde, gyermekotthon, területi gyermekvédelmi szakszolgálat
- fogyatékosok ápoló, gondozó otthona, rehabilitációs és nappali intézménye

- A **nyomtatványmintát** a 15/2013 és a 45/2014. EMMI rendelet melléklete tartalmazza
- az óvoda, az iskola a **köteles közreműködni** a vizsgálat iránti kérelem elkészítésében.
- a szülő/gondviselő által aláírt kérelmet az **intézmény megküldi**:
 - a pedagógiai szakszolgálatnak (szakértői bizottságnak)
 - a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek esetén (szülői nyilatkozat) az Oktatási Hivatalnak.

- Az **illetékes járási hivatal** közigazgatási hatósági eljárás keretében hoz döntést a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben
 - kötelezheti a szülőt a vizsgálaton való részvételre
 - amennyiben a szülő nem fogadja el a szakértői véleményben foglaltakat, fellebbez
 - az intézmények egyéb jelzései alapján
 - a szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértő, ha megszegték a vizsgálati eljárás szabályait

- az a **járási hivatal** illetékes az eljárásra, amelyiknek a működési területén a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye található
- ha a gyermeket, tanulót a gyámhivatal átmeneti vagy tartós nevelésbe vette, a járási hivatal illetékességét a gyermek tartózkodási helye határozza meg

Járási, kerületi feladatellátás:

- gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés
- fejlesztő nevelés
- **szakértői bizottsági tevékenység**
- **nevelési tanácsadás**
- logopédiai ellátás
- a konduktív pedagógiai ellátás
- gyógytestnevelés
- iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás
- kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása

A tanulási problémák súlyossági fokai

Tanulási-magatartási nehézség: BTM
(beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség)
– **tankerületi illetékességű**

Tanulási-viselkedési zavar: SNI kategória, a
pszichés fejlődés zavarai (dyslexia, dysgraphia,
dyscalculia, hyperaktivitás, autizmus)

Tanulási akadályozottság (SNI)

Értelmi akadályozottság (SNI)

Érzék-mozgásszervi fogyatékoság (SNI)

- **fővárosi, megyei, országos illetékességű**

Tanulási nehézség (BTM)

- Lassult (elsősorban) értelmi fejlődés
- Nem értelmi fogyatékos, de alacsonyabb IQ!
- A tanuláshoz szükséges képességek enyhébb fejlődési késései (pl. betegségek-hiányzások, elhanyagoló családi környezet, szegénység, ingerszegény környezet, általános tanulási gyengeség, motiválatlanság)
- **Gyenge iskolai teljesítmény** (olvasás, írás, matematika, idegen nyelvek terén elmaradás)
- Pedagógiai tennivalók: felzárkóztatás, korrepetálás, fejlesztés
- Szakszolgálat: **nevelési tanácsadó** (tankerületi illetékes)

Tanulási zavar (SNI)

- normál vagy átlag feletti képességek(IQ):
- a tanulási teljesítmény mégis elmarad az elvárhatótól
- az egyes részképességek fejlődését súlyosan érinti
- diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia (pszichés fejlődési zavar)
- viselkedés- és figyelemzavar: hiperaktivitás, ADHD
- Szinte mindig viselkedészavarral társul!
- a gondolkodási folyamatok egészére-
- és a teljes személyiségre hat
- gyógypedagógiai ellátásra és rehabilitációs foglalkozásra jogosult
- az osztálylétszámban két vagy három főnek számít
- Szakszolgálat: **szakértői bizottság** (megyei-, fővárosi illetékeség)

- a gyermek, tanuló teljes körű pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai, szükség szerint orvosi vizsgálata
- Lehet:
 - Alapvizsgálat
 - Kiegészítő vizsgálat (megyei, fővárosi szinten)
 - Felülvizsgálat (tanköteles korig kötelező)

A szülő igény szerint jelen lehet a vizsgálaton.

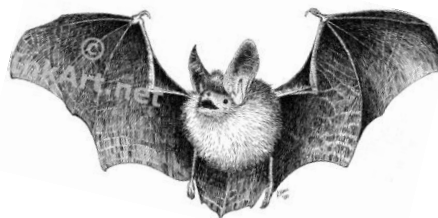
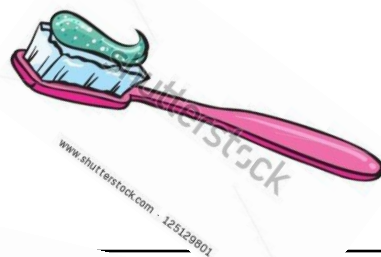
- a vizsgálat vezető a szülő számára érthető tájékoztatást ad a vizsgálat eredményeiről
 - a gyermek további intézményes nevelésére vonatkozó javaslatokról
 - alátámasztva mindezt a vizsgálat dokumentációjával
 - tájékoztatást ad a vonatkozó jogszabályokról, **kiemelten a szülő/gyerek jogairól** és kötelezettségeiről
- A szakértői véleményt - a vizsgálat lezárását követő huszonegy napon belül - kézbesíteni kell.
- Kapja:
 - szülő/gondviselő
 - intézmény (önkéntes szülői kérelem esetén nem)

Javaslatok:

- különleges bánásmód
 - **differenciált feladattartás** és-számonkérés, egyéni haladási tempó
 - **eszközhasználat, több idő** (felvételi, érettségi vizsgán is!)
- az ellátás módjára, formájára
 - fejlesztő/rehabilitációs óra (SNI)
- a szükséges szakemberre és annak feladataira
 - szakember: fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus
 - fejlesztési területek pontos felsorolása
- magántanulói státusz
- az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítés

A TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES HÁTTÉRTÉNYEZŐK, RÉSZKÉPES SÉGEK

- Ép érzékszervek: érzékelés-észlelés-gondolkodás
- Nagy- és finommozgások rendezettsége (életmódváltozások!)
- Testséma, dominancia, kezesség
- Tájékozódás térben, síkban – pontos fogalomhasználat
- Figyelem (terjedelme, minősége, tartóssága)
- Emlékezet: munkamemória (rövidtávú), előhívási stratégia
- Gondolkodás: szókincs, fogalomhasználat (matematika)
- Mennyiségfogalmak, mennyiség állandóság, pótlás-bontás
- Sorba-rendezés (szerialitás), formaállandóság
- Beszédészlelés, beszédmegértés (hangok hossza, zöngés-zöngétlen)
- Szem-kéz koordináció, íráskészség, ceruzafogás

A tanulási nehézség előjelei

- Az átlagtól eltérő mozgásfejlődés, ügyetlenség
- Nagy- és finommozgásnál koordinációs zavarok
- Beszédfejlődés késése, nehezen fejezi ki magát
- Beszédhibák
- Bizonytalan kezesség
- Nem szeret rajzolni
- Nehezen vagy nem szívesen tanul verseket, dalokat
- Fontos jel, ha elutasítja a mesét!
- Minden csak rövid időre köti le, vibrál

- Részképesség zavarok esetén
- Sikertelenség (érzi/tudja, hogy nem jól teljesít)
- Akarattal nem megoldható (pl. figyelemzavar, fáradékonyság) – Figyelj oda!
- Válaszok:
 - nem akar iskolába menni
 - betegségek
 - rossz pszichés állapot: szorong vagy agresszív
 - magatartászavarok (ellenáll, bohóckodik)
 - motiválatlan, kerüli a feladathelyzeteket
 - nyomot hagy az egész iskolai pályafutásán

- Mozgásfejlődés - az idegrendszer érésének a kulcsa
 - *Az idegrendszer „huzalozása”.*
- Humánspecifikus (csak az emberre jellemző) mozgásformák kialakulása
- Fejemelés – átfordulás – kúszás – mászás – járások – ugrások
- Az idegrendszer érésével párhuzamosan alakulnak ki az újabb mozgásformák, a finomabb működések (érzékelés, észlelés, koordináció)
- Alapját képezi a kommunikációs eszközök elsajátításának:
 - Beszéd, olvasás, írás(Delacato)

- A mese létszükséglet 3-10 éves korban
- Az auditív (hallási) képesség fejlődése ekkor a legintenzívebb!
- Legerősebb inger az élő emberi beszéd, anya vagy más szeretett személy
- Érzelmek, gondolatok, szavak, történetek belső képpé alakítása – gondolkodás, szókincs fejlesztése
- A későbbi szövegértés (olvasás) megalapozása
- TV nézés: a vizuális és a verbális képességek eltérései
 - legalább elmondani a látottak tartalmát
- **Mondókázás**
- Az anyanyelv ritmusa – helyesírás
- A hang – mozgás - nyelvi játékosság élménye

- A fiatalok érzelmi és értelmi életének két fő színtere a család és az iskola
 - 6-12 éves (kisiskolás) kor: cél a kompetencia elérése az iskolában, fontos a család, az otthoni háttér, az iskolai sikerek megélése és a sikerben osztozás
 - 12-18 éves (kamasz kor): cél az identitás, pozitív énkép kialakítása, leválás a családról, a korábbi minták elutasítása, fontos a kortárs közeg elismerése

- A problémák, a másság minél korábbi felismerése
- Konzultáció a pedagógusokkal (már az óvodában)
- Szakszolgálatok felkeresése (szakvélemény, nevelési tanácsadás)
- Helyes napirend kialakítása már az iskolakezdéskor
- Beszélgetések, érzelmi támogatás, elfogadás
- Segítségnyújtás a tanulásban, felszerelés, házi feladat ellenőrzésében
- Helyes táplálkozási, alvási, életmódbeli szokások kialakítása kiskorban, a gyerekre szabottan
- Kamaszként érezze, ha kell, számíthat a segítségre

Integráció, befogadás, együttnevelés, differenciálás, fejlesztés

- Sikerélmény biztosítása
- Motiváció növelése
- Képességfejlesztések
- Folyamatos segítségnyújtás, ellenőrzés
- Feladatok kis lépésekre bontása, szemléltetés (ábrák, képek, vázlat)
- Írásbeli számonkérését szóban helyettesítsék
- Mentesüljön az osztálytermi hangos olvasás alól
- Önmagához mért fejlődés értékelése
- Egy minimális, de szilárd tudás elérése, melyre a további osztályfok épülhet (minimum szint meghatározása)
- Eszközhasználat, több idő vagy kevesebb feladat biztosítása
- Mentésítések

A szülő képviselje a gyerek érdekeit/ jogait az iskolában.

- **Kudarcos kisiskolás kor - problémás kamaszkor**
 - negatív énkép
 - önbizalom hiánya
 - kudarckerülő magatartás
 - depresszió, agresszió
 - testi tünetek
 - neurózis
- **Megnő a deviancia veszélye!**

- nehezen tudnak egy helyben ülni, állandóan változtatják testhelyzetüket, zavarják társaikat
- a nagymozgások, finommozgások és a grafomotoros készségek ügyetlensége
- nehezen tudnak összpontosítani, a környezet minden eseménye eltereli figyelmüket
- teljesítményük ingadozó
- kapkodás, fáradékonyság, kitartás hiánya
- **a kezeletlen ADHD-s csoportban a serdülőkori drogabúzus gyakorisága a normál csoportban észlelt érték háromszorosa (dr. Csiky Miklós)**

- Az olvasáshoz 32 agyterület összehangolt munkája szükséges.
- A kognitív deficitekre pszichés problémák rakódnak.

alma → → alma

alma → m a l a ?
a l a m ?

- Az íráskép rendezetlenségében nyilvánul meg
 - a betűk felismerhetősége, téri elrendezettsége nem megfelelő
 - lassan ír, nem szeret írni
 - nyomtatott betűt használ szívesebben
 - nagy és finommozgások érése nem megfelelő, nem összerendezett
 - az együttmozgások éretlenségre utalnak (az egész testével ír, kidugja a nyelvét írás közben)
 - FÁRASZTJA AZ ÍRÁS!
 - amint lehet, szövegszerkesztő használata

- **számolási nehézség, számolási zavar:**
- gyenge rövid távú emlékezet (munkamemória)
- beszédészlelés zavarai (négy-hét, százkető-százhuszonkető)
- téri-síkbeli tájékozódás zavara(<, >, 9, 6)
- mennyiségek, számosság: újra számlál
- pótlást-bontást 10-es körben is számlálással old meg
- pontatlan eredmények
- sorozatalkotás nehézségei (inverz):
 - nehézség a többjegyű számok kiolvasásakor
 - a helyiértékek értelmezési nehézségei
- Szöveges feladatok: a nyelvi struktúrák lefordítási nehézsége a matematika nyelvére

- a gyermeket megnyerni a gyakorláshoz
- önbizalmának folyamatos megerősítése
- a már meglévő képességeire és tudására alapozni
- a sok iskolai kudarc hatására beépült elkerülő magatartást átfordítani
- tapasztalja meg, hogy a tanulás lehet öröm és sikerélmény forrása
- ez a hely és ez a helyzet más, mint az iskola „**Érted van!**” szelleme

- betűbiztonság – szókirakók, szógyűjtések
 - mennyiségek gyakorlása, bontások
 - beszélgetések, mesélések, tartalom visszamondása
 - **betűkártyák, memorik, szókártyák, vázlatírás**
 - közösen készített szorzótábla, fővárosok-országok, fogalmak
 - Solo-kártya
 - Tick-tack bumm, szógyűjtések (fő fogalmak, szófajok szerint)
 - szókirakó játékok, mondatpiramisok
 - dobókockák
 - kézműves foglalkozások (közös főzés)
 - számítógépes játékok
-
- A foglalkozások alkalmazkodjanak a gyerek adott állapotához, kéréséhez, aktuális problémáihoz.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

TÁMOP 5.5.7-08/1-2008-0001

Betegjogi, ellátottjogi és gyermekjogi képviselői hálózat
és civil jogvédő munka fejlesztése

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE